

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 5ης Μαρτίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Καθεστώς συγχωνεύσεως ανωνύμων εταιριών — Οδηγία 78/855/ΕΟΚ — Συγχώνευση με απορρόφηση — Άρθρο 19 — Αποτελέσματα — Καθολική μεταβίβαση του συνόλου του ενεργητικού και παθητικού της απορροφώμενης εταιρίας από την απορροφώσα — Παράβαση διαπραχθείσα από την απορροφώμενη εταιρία πριν τη συγχώνευση — Διαπίστωση της παραβάσεως με διοικητική απόφαση μετά τη συγχώνευση — Εθνικό δίκαιο — Μεταβίβαση της ευθύνης από διοικητικές παραβάσεις της απορροφώμενης εταιρίας — Επιτρέπεται»

Στην υπόθεση C-343/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal do Trabalho de Leiria (Πορτογαλία) με απόφαση της 14ης Μαρτίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Ιουνίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Modelo Continente Hipermercados SA

κατά

Autoridade para as Condições de Trabalho — Centro Local do Lis (ACT),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, C. Vajda (εισηγητή), A. Rosas, E. Juhász και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Σεπτεμβρίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Modelo Continente Hipermercados SA, εκπροσωπούμενη από τον D. Abrunhosa e Sousa, advogado,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Perestrelo de Oliveira, στη συνέχεια, από τον L. Inez Fernandes και την F. Figueiroa Quelhas,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την D. Kuon,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την K. Szíjjártó,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους P. Guerra e Andrade και H. Støvlbæk,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Νοεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, της τρίτης οδηγίας 78/855/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 1978, βασιζομένης στο άρθρο 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της συνθήκης και σχετικά με τις συγχωνεύσεις των ανωνύμων εταιριών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 38), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2009/109/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ L 259, σ. 14, στο εξής: οδηγία 78/855).
- 2 Η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς μεταξύ της Modelo Continente Hipermercados SA (στο εξής: MCH) και της Autoridade para as Condições de Trabalho — Centro Local do Lis (ACT) (επιθεώρησης εργασίας — Τοπικό Κέντρο του Lis) με αντικείμενο την απόφαση της δεύτερης να επιβάλει στην MCH πρόστιμο για παραβάσεις του πορτογαλικού εργατικού δικαίου τις οποίες η Good and Cheap — Comércio Retalhista SA (στο εξής: Good and Cheap) είχε διαπράξει πριν τη συγχώνευση με απορρόφησή της από την MCH.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Κατά την τρίτη και έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 78/855:

«[...] η προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων επιτάσσει τον συντονισμό των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις συγχωνεύσεις ανωνύμων εταιριών και ότι πρέπει να εισαχθεί στο δίκαιο όλων των κρατών μελών ο θεσμός της συγχωνεύσεως.

[...]

[...] οι πιστωτές, ομολογιούχοι ή μη, και οι δικαιούχοι άλλων δικαιωμάτων εκ των εταιριών που συγχωνεύονται θα πρέπει να προστατεύονται ώστε να μην υποστούν ζημία από τη συγχώνευση».

- 4 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας συγχώνευση με απορρόφηση είναι η πράξη με την οποία μία ή περισσότερες εταιρίες μεταβιβάζουν σε μία άλλη, κατόπιν λύσεώς τους χωρίς να τεθούν σε εκκαθάριση, το σύνολο της περιουσίας τους, ενεργητικό και παθητικό διαθέτοντας στους μετόχους τους μετοχές της νέας εταιρίας και ενδεχομένως συμψηφιστικό ποσό σε μετρητά, που δεν υπερβαίνει το 10 % της ονομαστικής αξίας των μετοχών που διατέθηκαν ή σε περίπτωση ελλείψεως ονομαστικής αξίας, της λογιστικής τους αξίας.»

- 5 Το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας όριζε τα εξής:

«1. Οι νομοθεσίες των κρατών μελών πρέπει να προβλέπουν ένα κατάλληλο σύστημα των συμφερόντων των πιστωτών των εταιριών που συγχωνεύονται, για τις απαιτήσεις που γεννήθηκαν πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου συγχωνεύσεως και δεν είναι ακόμη ληξιπρόθεσμες κατά τον χρόνο της δημοσίευσης.

2. Για τον σκοπό αυτό, τα δίκαια των κρατών μελών προβλέπουν τουλάχιστον ότι οι πιστωτές αυτοί έχουν το δικαίωμα να λάβουν κατάλληλες εγγυήσεις, όταν η οικονομική κατάσταση των υπό συγχώνευση εταιριών καθιστά απαραίτητη την προστασία αυτή και εφόσον οι εν λόγω πιστωτές δεν διαθέτουν ήδη παρόμοιες εγγυήσεις.

Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους όρους για την προστασία που προβλέπεται στην παράγραφο 1 και στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση ότι οι πιστωτές δικαιούνται να απευθυνθούν στην αρμόδια διοικητική ή δικαστική αρχή με το αίτημα να ληφθούν επαρκή μέτρα προστασίας, υπό τον όρο ότι μπορούν αξιόπιστα να αποδείξουν ότι λόγω της συγχώνευσης η ικανοποίηση των αξιώσεών τους διατρέχει κίνδυνο και ότι κανένα επαρκές μέτρο προστασίας δεν έχει ληφθεί από την εταιρία.»

- 6 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας όριζε:

«Η συγχώνευση συνεπάγεται αυτοδικαίως και ταυτόχρονα τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- α) την καθολική μεταβίβαση, τόσο μεταξύ της απορροφώμενης και της απορροφώσας εταιρίας όσο και έναντι των τρίτων του συνόλου της περιουσίας, ενεργητικού και παθητικού, της απορροφώμενης εταιρίας προς την απορροφώσα εταιρία·
- β) οι μέτοχοι της απορροφωμένης εταιρίας γίνονται μέτοχοι της απορροφώσας εταιρίας·
- γ) η απορροφώμενη εταιρία παύει να υπάρχει.»

- 7 Η οδηγία 78/855 καταργήθηκε από την 1η Ιουλίου 2011 από την οδηγία 2011/35/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για τις συγχωνεύσεις των ανωνύμων εταιριών (ΕΕ L 110, σ. 1). Όπως προκύπτει από την αιτιολογική της σκέψη 1, η εν λόγω οδηγία σκοπεύει, για λόγους σαφήνειας και εξορθολογισμού, να κωδικοποιήσει τις διατάξεις της οδηγίας 78/855 την οποία είχε τροποποιήσει επανειλημμένως και ουσιωδώς. Το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/35 αναπαράγει αυτολεξεί το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/855.

Το πορτογαλικό δίκαιο

- 8 Το άρθρο 112 του Κώδικα Εμπορικών Εταιριών (Código das Sociedades Comerciais, στο εξής: CSC) ορίζει τα εξής:

«Η καταχώριση της συγχωνεύσεως στο εμπορικό μητρώο:

- α) συνεπάγεται τη λύση των απορροφώμενων εταιριών ή, σε περίπτωση συστάσεως νέας εταιρίας, όλων των συγχωνευόμενων εταιριών, ενώ τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους μεταβιβάζονται στην απορροφώσα εταιρία ή στη νέα εταιρία·
- β) οι εταίροι των εταιριών που λύθηκαν καθίστανται εταίροι της απορροφώσας εταιρίας ή της νέας εταιρίας.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 9 Στις 15 Φεβρουαρίου 2011, η ACT προέβη σε επιθεώρηση του βιβλίου καταγραφής των ωρών απασχολήσεως των εργαζομένων της Good and Chear για τον Δεκέμβριο του 2010 και τον Ιανουάριο του 2011. Η ACT διαπίστωσε παραβάσεις του πορτογαλικού εργατικού δικαίου όσον αφορά τον αριθμό των συνεχών ωρών απασχολήσεως ορισμένων εργαζομένων καθώς και του αριθμού των ωρών αναπαύσεως μεταξύ των διαστημάτων εργασίας σε ορισμένες περιπτώσεις.
- 10 Από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι, στις 22 Φεβρουαρίου 2011, η MCH και η Good and Chear καταχώρισαν, στην αρμόδια υπηρεσία εμπορικού μητρώου, το σχέδιο συγχωνεύσεως, το οποίο δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο των δημοσιεύσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης.
- 11 Στις 7 Μαρτίου 2011, η ACT συνέταξε δύο δελτία ελέγχου κατά της Good and Chear όσον αφορά τις εν λόγω παραβάσεις. Εντούτοις, προέβη στην κοινοποίησή τους στις 4 Απριλίου 2011.
- 12 Στις 31 Μαρτίου 2011, καταχωρίστηκε η συγχώνευση με απορρόφηση της περιουσίας της Good and Chear στην MCH, γεγονός που επέφερε τη λύση της πρώτης εταιρίας λόγω της απορροφήσεώς της από τη δεύτερη.
- 13 Με την από 24 Σεπτεμβρίου 2012 απόφαση, η ACT επικύρωσε τα προαναφερθέντα δελτία ελέγχου και επέβαλε στην MCH πρόστιμα για καθεμία από τις επίμαχες διοικητικές παραβάσεις.
- 14 Στην προσφυγή της κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του Tribunal do Trabalho de Leiria, η MCH αμφισβήτησε τη συμβατότητα της ερμηνείας του άρθρου 112 του CSC από την ACT με το άρθρο 19 της οδηγίας 2011/35. Συναφώς, το εν λόγω δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν, κατά τη συγχώνευση με απορρόφηση, η καθολική μεταβίβαση του συνόλου της περιουσίας, ενεργητικού και παθητικού, της απορροφώμενης εταιρίας στην απορροφώσα εταιρία, κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1, στοιχείο α', του εν λόγω άρθρου, μπορεί να περιλαμβάνει τη μεταβίβαση στην απορροφώσα εταιρία της υποχρεώσεως πληρωμής των προστίμων λόγω διοικητικών παραβάσεων διαπραχθεισών από την απορροφώμενη εταιρία πριν την εν λόγω συγχώνευση.
- 15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal do Trabalho de Leiria αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
 - «1) Μήπως, υπό το πρίσμα του δικαίου [της Ένωσης], και ειδικότερα [του άρθρου 19, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/35], η συγχώνευση εταιριών συνεπάγεται μεταβίβαση στην απορροφώσα εταιρία της ευθύνης από διοικητικές παραβάσεις τις οποίες η απορροφώμενη εταιρία διέπραξε πριν από την καταχώριση της συγχωνεύσεως στο εμπορικό μητρώο;
 - 2) Μήπως, για τους σκοπούς εφαρμογής της οδηγίας 2011/35, δύναται να θεωρηθεί ως απαίτηση τρίτου (εν προκειμένω του Δημοσίου, για παράβαση κανόνων της εργατικής νομοθεσίας) κύρωση που επιβλήθηκε λόγω διοικητικής παραβάσεως, με αποτέλεσμα η τυχούσα επικλήσεως οφειλή (το πρόστιμο που επιβλήθηκε ως κύρωση για διοικητική παράβαση) προς το Δημόσιο να μεταβιβάστηκε στην απορροφώσα εταιρία;
 - 3) Μήπως η άποψη ότι το άρθρο 112 του CSC δεν συνεπάγεται την κατάργηση της διαδικασίας σχετικά με παράβαση διαπραχθείσα πριν από τη συγχώνευση ούτε την εξάλειψη του επιβληθέντος ή επιβλητέου προστίμου αντιβαίνει στην οδηγία 2011/35, η οποία ορίζει τις συνέπειες της συγχωνεύσεως εταιριών, ώστε να συνιστά η άποψη αυτή διασταλτική ερμηνεία της διατάξεως αντίθετη προς τις αρχές του δικαίου [της Ένωσης], και ειδικότερα προς το άρθρο 19 της οδηγίας [αυτής];

- 4) Συνιστά η άποψη αυτή παραβίαση της αρχής ότι διοικητική παράβαση δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς (περιορισμένη) αντικειμενική ευθύνη ή υποκειμενική ευθύνη της απορροφώσας εταιρίας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

- 16 Στις γραπτές τους παρατηρήσεις, η Γερμανική και η Αυστριακή Κυβέρνηση διατυπώνουν αμφιβολίες σχετικά με το παραδεκτό ορισμένων από τα προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου. Η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα αφορούν ερμηνεία του εθνικού δικαίου. Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το δεύτερο ερώτημα αφορά περίπτωση κατά την οποία, σε αντίθεση με τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, το πρόστιμο έχει ήδη επιβληθεί πριν τη συγχώνευση, οπότε το ερώτημα αυτό έχει υποθετικό χαρακτήρα. Επιπλέον, το ζήτημα της ποινικής ευθύνης που τίθεται με το τέταρτο ερώτημα δεν διέπεται από την οδηγία 2011/35, οπότε δεν έχει τον σύνδεσμο με το δίκαιο της Ένωσης τον οποίο απαιτεί το άρθρο 51 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 17 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση καταρχάς ότι, μολονότι από τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης που παρέθεσε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι τα πρόστιμα επιβλήθηκαν με απόφαση εκδοθείσα μετά την απορρόφηση της Good and Cheap από την MCH, εντούτοις, από τη διατύπωση του δεύτερου ερωτήματος δεν προκύπτει ότι αυτό αφορά τέτοιου είδους περίπτωση. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι το εν λόγω ερώτημα έχει υποθετικό χαρακτήρα.
- 18 Περαιτέρω, με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί προφανώς να ερμηνευθεί όχι το εθνικό δίκαιο αλλά η οδηγία 2011/35, και συγκεκριμένα το άρθρο 19 αυτής, προκειμένου να καθορισθεί αν η προκριθείσα, ιδίως από την ACT, ερμηνεία του άρθρου 112 του CSC είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 19 Τέλος, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 34 των προτάσεών του, το τέταρτο ερώτημα αφορά μάλλον την ερμηνεία αρχών του πορτογαλικού δικαίου και στερείται οποιασδήποτε αναφοράς στο δίκαιο της Ένωσης. Υπενθυμίζεται ότι η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής που προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ στηρίζεται, κατά πάγια νομολογία, σε σαφή διάκριση των αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, βάσει της οποίας το Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας ή του κύρους των πράξεων της Ένωσης που ορίζει το άρθρο αυτό. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να αποφαινεται επί της ερμηνείας διατάξεων του εθνικού δικαίου ή να κρίνει αν η εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου ερμηνεία είναι ορθή (βλ. απόφαση Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 20 Ως εκ τούτου, εξαιρουμένου του τέταρτου ερωτήματος, τα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο είναι παραδεκτά.

Επί της ουσίας

- 21 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι η οδηγία 2011/35, η ερμηνεία της οποίας ζητείται με τα τρία πρώτα ερωτήματα, δεν είχε ακόμη τεθεί σε ισχύ κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να εξεταστούν μόνο σε σχέση προς τις διατάξεις της οδηγίας 78/855.
- 22 Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι με τα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, κατ' ουσία, αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/855 έχει την έννοια ότι η «συγχώνευση με απορρόφηση», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, συνεπάγεται τη μεταβίβαση στην

απορροφώσα εταιρία της υποχρέωσης καταβολής του προστίμου που έχει επιβληθεί με οριστική απόφαση μετά την εν λόγω απορρόφηση λόγω παραβάσεων του εργατικού δικαίου που είχαν διαπραχθεί από την απορροφώμενη εταιρία πριν την εν λόγω συγχώνευση.

- 23 Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 78/855, συγχώνευση με απορρόφηση συνεπάγεται αυτοδικαίως την καθολική μεταβίβαση του συνόλου της περιουσίας, ενεργητικού και παθητικού, της απορροφώμενης εταιρίας προς την απορροφώσα εταιρία.
- 24 Επομένως, προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει να εξετασθεί αν η ευθύνη από διοικητικές παραβάσεις εταιρίας, η οποία συνίσταται ειδικότερα στην υποχρέωση καταβολής προστίμου που ορίστηκε μετά τη συγχώνευση με απορρόφηση της εν λόγω εταιρίας για παραβάσεις που είχαν διαπραχθεί πριν την εν λόγω συγχώνευση, πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί μέρος του παθητικού της ίδιας εταιρίας, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.
- 25 Από τους διαλαμβανόμενους στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερόμενους οι οποίοι ανέπτυξαν τις θέσεις τους επί του ζητήματος αυτού δεν αμφισβητήθηκε ότι πρόστιμο το οποίο επιβάλλεται με οριστική απόφαση πριν τη συγχώνευση δύο εταιριών, αλλά δεν έχει ακόμη καταβληθεί, ανήκει στο παθητικό της απορροφώμενης εταιρίας, καθόσον το ύψος του εν λόγω προστίμου πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά οφειλή της εν λόγω εταιρίας έναντι του οικείου κράτους μέλους. Αντιθέτως, όσον αφορά την περίπτωση της κύριας δίκης, ήτοι πρόστιμο επιβληθέν μετά την επίμαχη συγχώνευση των εταιριών, μόνο η Πορτογαλική και η Ουγγρική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η υποχρέωση καταβολής του προστίμου ανήκει στο παθητικό της απορροφώμενης εταιρίας, ενώ η MCH και η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζουν την αντίθετη άποψη.
- 26 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η διαλαμβανόμενη στο άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 78/855 έννοια του «ενεργητικού και του παθητικού» δεν ορίζεται. Επιπλέον, η διάταξη αυτή δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών όσον αφορά τον ορισμό αυτόν.
- 27 Κατά πάγια νομολογία, από τις απαιτήσεις τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας συνάγεται ότι οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχουν ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου τους πρέπει, κατά κανόνα, να ερμηνεύονται αυτοτελώς και ομοιόμορφα σ' ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού της επίμαχης ρυθμίσεως (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις *Fish Legal* και *Shirley*, C-279/12, EU:C:2013:853, σκέψη 42, καθώς και *Deckmyn* και *Vrijheidsfonds*, C-201/13, EU:C:2014:2132, σκέψη 14).
- 28 Όσον αφορά το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η έννοια του «παθητικού», το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/855 ορίζει ότι συγχώνευση με απορρόφηση συνεπάγεται αυτοδικαίως όχι μόνο την καθολική μεταβίβαση του συνόλου της περιουσίας, ενεργητικού και παθητικού, της απορροφώμενης εταιρίας προς την απορροφώσα εταιρία αλλά επίσης, βάσει του στοιχείου γ' της εν λόγω διατάξεως, την παύση της υπάρξεως της απορροφώμενης εταιρίας. Ως εκ τούτου, ελλείψει μεταβιβάσεως στην απορροφώσα εταιρία της ευθύνης από διοικητικές παραβάσεις ως στοιχείο του παθητικού της απορροφώμενης εταιρίας η ευθύνη αυτή θα εξαφανιζόταν.
- 29 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 61 των προτάσεων του, η εξαφάνιση αυτή θα ερχόταν σε αντίθεση με την ίδια τη φύση της συγχωνεύσεως με απορρόφηση, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/855, καθόσον, κατά την εν λόγω διάταξη, η συγχώνευση συνίσταται σε μεταβίβαση του συνόλου του παθητικού της απορροφώμενης εταιρίας προς την απορροφώσα εταιρία κατόπιν λύσεως χωρίς εκκαθάριση.
- 30 Η ερμηνεία της προαναφερθείσας έννοιας του «παθητικού» επιβεβαιώνεται από την τεολογία της οδηγίας 78/855. Συναφώς, από την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι ο συντονισμός των νομοθεσιών των κρατών μελών, όσον αφορά τις συγχωνεύσεις ανώνυμων εταιριών

διά της εισαγωγής, στο δίκαιο των ανωνύμων εταιριών, του θεσμού της συγχωνεύσεως, αποβλέπει, μεταξύ άλλων, στην προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων κατά τη συγχώνευση με απορρόφηση.

- 31 Η έννοια του τρίτου είναι ευρύτερη της χρησιμοποιούμενης στην έκτη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας έννοιας των «πιστωτών, ομολογιούχων ή μη, και των δικαιούχων άλλων δικαιωμάτων εκ των εταιριών που συγχωνεύονται», δεδομένου ότι οι εν λόγω πιστωτές και δικαιούχοι άλλων δικαιωμάτων προστατεύονται ειδικώς, βάσει, μεταξύ άλλων, των προβλεπόμενων στα άρθρα 13 έως 15 της οδηγίας 78/855.
- 32 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μεταξύ των τρίτων, στην προστασία των συμφερόντων των οποίων αποβλέπει η εν λόγω οδηγία, περιλαμβάνονται οι φορείς που κατά την ημερομηνία της συγχωνεύσεως δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ακόμη ως πιστωτές ή δικαιούχοι άλλων δικαιωμάτων, ενώ μπορούν να λάβουν αυτόν τον χαρακτηρισμό μετά τη συγχώνευση λόγω των καταστάσεων που ανέκυψαν πριν από αυτή, όπως η διάπραξη παραβάσεων του εργατικού δικαίου οι οποίες διαπιστώνονται με απόφαση μόνο μετά τη συγχώνευση. Ελλείψει μεταβίβασης προς την απορροφώσα εταιρία της ευθύνης λόγω διοικητικών παραβάσεων της απορροφώμενης εταιρίας που συνίσταται στην υποχρέωση καταβολής προστίμου λόγω τέτοιου είδους παραβάσεων, το συμφέρον του κράτους μέλους οι αρχές του οποίου επέβαλαν το εν λόγω πρόστιμο δεν προστατεύεται.
- 33 Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται η επισήμανση, όπως υπογράμμισε η Πορτογαλική και η Ουγγρική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, ότι αν αποκλειόταν η μεταβίβαση τέτοιου είδους ευθύνης, η απορρόφηση θα συνιστούσε ένα μέσο προκειμένου να αποφύγει η εταιρία τις συνέπειες των παραβάσεων που έχει διαπράξει σε βάρος του οικείου κράτους μέλους ή άλλων ενδεχόμενων ενδιαφερομένων.
- 34 Το εν λόγω συμπέρασμα δεν αναιρείται από το επιχείρημα της MCH κατά το οποίο η μεταβίβαση της ευθύνης από διοικητικές παραβάσεις της απορροφώμενης μέσω συγχωνεύσεως εταιρίας προσκρούει στα συμφέροντα των πιστωτών και των μετόχων της απορροφώσας εταιρίας, καθόσον αυτοί δεν είναι σε θέση να αξιολογήσουν τις οικονομικές και περιουσιακές συνέπειες της συγχωνεύσεως. Ειδικότερα, αφενός, οι εν λόγω πιστωτές πρέπει, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 78/855, να έχουν το δικαίωμα να λάβουν κατάλληλες εγγυήσεις, όταν η οικονομική κατάσταση των υπό συγχώνευση εταιριών καθιστά απαραίτητη την προστασία αυτή, ανά περίπτωση προσφεύγοντας στο αρμόδιο διοικητικό ή δικαιοδοτικό όργανο για να λάβουν ανάλογες εγγυήσεις. Αφετέρου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 61 των προτάσεων του, οι μέτοχοι της απορροφώσας εταιρίας μπορούν να προστατευθούν, μεταξύ άλλων, μέσω της εισαγωγής ρήτρας δηλώσεων και εγγυήσεων στη συμφωνία της συγχωνεύσεως. Επιπλέον, τίποτε δεν αποκλείει την απορροφώσα εταιρία να διενεργήσει διεξοδικό έλεγχο της οικονομικής και νομικής καταστάσεως της προς απορρόφηση εταιρίας προκειμένου να αποκτήσει, πέρα από έγγραφα και διαθέσιμες πληροφορίες δυνάμει των νομοθετικών διατάξεων, μια πληρέστερη εικόνα των υποχρεώσεων της εν λόγω εταιρίας.
- 35 Επομένως, στο πρώτο, δεύτερο και τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/855 έχει την έννοια ότι η «συγχώνευση με απορρόφηση», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, συνεπάγεται τη μεταβίβαση στην απορροφώσα εταιρία της υποχρέωσης καταβολής του προστίμου που έχει επιβληθεί με οριστική απόφαση μετά την εν λόγω απορρόφηση λόγω παραβάσεων του εργατικού δικαίου που είχαν διαπραχθεί από την απορροφώμενη εταιρία πριν την εν λόγω συγχώνευση.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ³⁶ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 19, παράγραφος 1, της τρίτης οδηγίας 78/855/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 1978, βασιζομένης στο άρθρο 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της [Σ]υνθήκης και σχετικά με τις συγχωνεύσεις των ανωνύμων εταιριών, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2009/109/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, έχει την έννοια ότι η «συγχώνευση με απορρόφηση», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, συνεπάγεται τη μεταβίβαση στην απορροφώσα εταιρία της υποχρέωσης καταβολής του προστίμου που έχει επιβληθεί με οριστική απόφαση μετά την εν λόγω απορρόφηση λόγω παραβάσεων του εργατικού δικαίου που είχαν διαπραχθεί από την απορροφώμενη εταιρία πριν την εν λόγω συγχώνευση.

(υπογραφές)